

MUKUMU
KUMUKUMU
UMU
KUMUKUMU

10 [15] 2020

EESTI KUNSTIMUUSEUMI TOIMETISED

PROCEEDINGS OF THE ART MUSEUM OF ESTONIA

Sümbolistlik kunst Läänemere piirkonnas 1880–1930
Symbolist Art and the Baltic Sea Region 1880–1930

10 [15] 2020

EESTI KUNSTIMUUSEUMI TOIMETISED

PROCEEDINGS OF THE ART MUSEUM OF ESTONIA

Sümbolistlik kunst Läänemere piirkonnas 1880–1930
Symbolist Art and the Baltic Sea Region 1880–1930

 EESTI KUNSTIMUUSEUM

KUMU

TALLINN 2020

Esikaanel: Kristjan Raud. Ohver. Detail. 1935. Tempera. Eesti Kunstimuuseum
On the cover: Kristjan Raud. Sacrifice. Detail. 1935. Tempera. Art Museum of Estonia

Ajakirjas avaldatud artiklid on eelretsenseeritud.
All articles published in the journal were peer-reviewed.

Toimetuskolleegium / Editorial Board:

Kristiāna Ābele, PhD (Lāti Kunstiakadeemia / Art Academy of Latvia)
Natalja Bartels, PhD (Venemaa Kunstide Akadeemia / Russian Academy of Arts)
Ēva Forgács, PhD (Art Center College of Design, Pasadena, USA)
Roman Grigorjev, PhD (Riiklik Ermitaaž / State Hermitage Museum)
Sirje Helme, PhD (Eesti Kunstimuuseum / Art Museum of Estonia)
Kadi Polli, PhD (Eesti Kunstimuuseum / Art Museum of Estonia)
Elina Räsänen, PhD (Helsingi Ülikool / University of Helsinki)

Peatoimetaja / Editor-in-chief: Ivar-Kristjan Hein

Koostaja / Editor: Liis Pählapuu

Keeletoimetaja / Language editor (Estonian text): Ester Kangur

Tõlkijad / Translators: Epp Aareleid, Martin Rünk (inglise-eeesti / English-Estonian), Kaja Kährrik,

Juta Ristsoo (eesti-inglise / Estonian-English)

Ingliskeelse teksti toimetaja / Language editor (English text): Richard Adang

Tehniline toimetaja / Technical editor (inglise keel / English text): Klaire Kolmann

Kujundus / Graphic design: Mari Kaljuste (makett/design), Tuuli Aule (küljendus/layout)

Fotod / Photo credits: Stanislav Stepaško, Xavier Curtat, Kari Lehtinen, Kristiāna Ābele, Helje

Vernomasing, Jānis Pipars, Mārtiņš Lapiņš, Normunds Brasliņš, Gustav Brodersen, Janis Rozentāls

Trükk / Printed by: Tallinna Raamatutrükikoda

Eesti Kunstimuuseum / Art Museum of Estonia

Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn, Eesti / Estonia

kunstimuuseum.ekm.ee

Täname / Acknowledgements:

© Väljaandja Eesti Kunstimuuseum 2020

© Published by the Art Museum of Estonia 2020

© Tekstide autorid / Authors of texts

ISSN 1736-5503

ISBN 978-9949-687-20-6

Sisukord / Contents

Saateks	5
Foreword	8
Joep Leerssen	
• Rahvusromantismi pikk vari. <i>Fin-de-siècle</i> 'i sümbolism Baltimaades	13
• <i>The Long Shadow of Romantic Nationalism: Symbolism in the Baltic fin-de-siècle</i>	22
Marja Lahelma	
• Mis järgneb nostalgiale? Rahvusromantism, esoteerika ja „soome kunsti kuldaeg“	31
• <i>From Nostalgia to Where? National Romanticism, Esotericism and the “Golden Age of Finnish Art”</i>	40
Kristiāna Ābele	
• Baltimaade tärkav kunst Põhjamaade horisondil. Vaade 19. ja 20. sajandi vahetuse Riist	51
• <i>The Nordic Horizon of the Emerging Baltic Art: A View from Riga at the Turn of the 20th Century</i>	69
Linda Kaljundi	
• Teaduslik romantika. Kunst ja uurimistöö Eesti visuaalkultuuris 20. sajandi alguses	95
• <i>Scholarly Romanticism: Art and Scholarship in Estonian Visual Culture in the Early 20th Century</i>	115
Aija Brasliņa	
• Janis Rozentāls Arkaadia-nāgemus	146
• <i>Janis Rozentāls: Vision of Arcadia</i>	158

Bart Pushaw

- Surm sobib talle. Emilija Gruzīte „kalduvus mūstitsismiks“ 178
- *Death Becomes Her: Emilija Gruzīte's "Predilection Towards Mysticism"* 187

Thor J. Mednick

- Lühike mõtisklus mälust Paul Raua maalil „Rakvere surnuaed“ 199
- *A Brief Consideration of Memory in Paul Raud's Rakvere Cemetery* 203

Liis Pählapuu

- Kristjan Raua „Ohver“ – problemaatilises seisukorras teose tehnilistest uuringutest, konserveerimis- ja restaureerimismeetodite otsingutest 213
- *Kristjan Raud's Sacrifice: On the Technical Research of a Work in Problematic Condition, and the Search for Conservation and Restoration Methods* 221

Autorid / Authors 239

Varem ilmunud / Previously Published 244

Saateks

Käesolev Eesti Kunstimuuseumi Toimetiste number põhineb Kumu kunstimuuseumis toimunud rahvusvahelise konverentsi „Sümbolistlik kunst Läänemere piirkonnas 1880–1930“ (31.01.–02.02.2019) tõstatatud teemadel. Kogumikus on avaldatud seitsme konverentsi esineja ettekannetest välja kasvanud käsitlused.

Antud konverentsi ning kogumiku koostamise tõukejõuks oli läti, leedu ja eesti 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse keskseid kunstnikke koondanud näitus „Âmes sauvages. Le symbolisme dans les pays baltes“ („Vabad hinged. Sümbolism Baltimaade kunstis“) 2018. aasta kevadel ja suvel Pariisis Orsay muuseumis. Sarnases koosseisus näitust eksponeeriti seejärel ka Kumu kunstimuuseumis ning käesoleval aastal Leedu Kunstimuuseumis ja Läti Rahvuslikus Kunstimuuseumis. Koostöös prantsuse kuraatori Rodolphe Rapettiga valminud näitus mainekas Pariisi muuseumis lennutas Baltikumi kunstiklassikud esimest korda rahvusvahelise publiku ning tähelepanu fookusesse. Balti kunstnike loomingu tutvustamine laiemale Lääne-Euroopa publikule oli tähtsaks sammuks, kinnistamaks nende kuulumist Euroopa sümbolismi voolusängi. Samal ajal tõi näitus selgelt esile Balti kunstnike päritolust ja keskkonnast tulenevad iseärasused ning individuaalsed omadused.

Prantsusmaalt alguse saanud sümbolistlikku kunstisuunda käsitlevad näitused on muutunud küll rahvusvahelisemaks, kuid silmatorkava erandina on eesti, läti ja leedu kunstnikud uuenenud sümbolisminarratiivist seni täiesti välja jäänud. Sellise tühimiku täitmise järgmiseks sammuks võib pidada just Eesti Kunstimuuseumi ning Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühingu koostöös korraldatud konverentsi Kumu kunstimuuseumis. Püüdes lõhkuda kunstiajaloos visalt püsivaid rahvuspiire, seadis konverents eesmärgiks tuua Balti sümbolism rahvusvaheliste uurijate tähelepanu alla ning soodustada rahvusülese, kuid siiski piirkondlikult eripärase sümbolismi uurijate, kunstiteadlaste ja kuraatorite võrgustiku teket.

Balti kunstnike teoste valmimisaeg on sageli nihkes ja hilisem, võrreldes Lääne-Euroopa sümbolismi kulgemise tõttu seni mõistetud n-õ peavooluga. Voolude ja nähtuste jätkuvust, komplitseeritud põimuvust ja ajalistesse raamidesse paigutamise probleeme kutsub oma käsitluses vaatlema **Joep Leerssen**. Artiklis tõdeb Leerssen, et 19. sajandi lõpupoole täitis visuaalkunst Baltimaades riikluse ülesehitamisel üha tähtsamat ülesannet.

Uurijana pakuvad Leerssenile huvi eri kunstivormide, riikide ning ka kultuuri ja poliitika omavahelised seosed, paralleelid ja põimumised, mis moodustavad tema sõnul osa „kultuuri kultiveerimisest“ rahvusromantismi sajandil. Baltimaade sümbolismist rääkides soovib Leerssen üle vaadata rahvusromantismi mõiste ja selle asjakohasuse. Seistes silmitsi nähtuste jätkuvusega, võib küsida: kas romantism oli Balti sümbolismi esile kerkides üldse läbi? 19. sajandit hõlmanud nn romantismi pikas ajalookäsitluses kaardistab Leerssen sügavamaid ja esilekerkivamaid mustreid, millest üks iseloomulikumaid on tema silmis liikumine akadeemilisest historitsismist ning dateeritavast ajaloost legendide ja idealiseeritud mineviku poole.

Kunstiajaloo kinnistunud perioodide määratluste emotsionaalsesse kallutatusesse kutsub kriitiliselt suhtuma **Marja Lahelma** artikkel. Lahelma toob fookusesse 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse soome kunsti käsitlustes keske „soome kunsti kuldaja“ mõiste ning selle suhte nostalgilise igatsusega. Uuriija tõdeb, et kunstiajalookirjutuses seni tooni andnud mütologiseeritud arusaam on kammitsenud märkama kunstiteoste tähenduste mitmekesisust, tuues selle üheks näiteks soome rahvusromantilisele historiograafiale tunnusliku möödavaatamise antud kunstiteoste seostest esoteerilise liikumise taustaga. Rahvuslust mõistab Lahelma kui üht võimsamat ühiskondliku üksmeele ja progressi ühtset nägemust toestanud ideoloogilist alustala. Lahelma möönab, et vaatamata uutele suundadele, mis seovad Soome tihedamalt rahvusvaheliste ilmingute ja Euroopa koloniaalajalooa, on kunstivälja puhul probleemiks siiski kinnihoidmine ühiskondliku ühtsuse illusiooni toitvatest müütilistest konstruktsioonidest.

Kristiāna Ābele analüüsib oma artiklis põhjalateemaliste kujutiste ning Skandiinaavia moodsa kunsti rolli läti 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse kunstis. Läti toleaege kunstimaailma tausta avamise kaudu toob Ābele esile vastandliku suhtumise kaasaegsesse Põhjamaade kunsti, mida peeti Balti provintsidest korraka nii moodsa kui ka rahvusliku/kodumaise kunsti eeskujuks. Läti kunstnike loomingu sidumises Põhja-Euroopa kontekstiga näeb autor uut ning enesekuvandi ja arengu seisukohast tähtsat väljavaadet, mis erines senisest Vene ja Saksa keisririigi mõjukeskustega seostatud tavapärasest keskus-ääreala muustrist.

Linda Kaljundi artikkel vaatleb kunsti ja teaduse põiminguid Eestis 20. sajandi alguses ning uurib nende mõju eesti noore rahvuse teadusele, kultuurimälule ja identiteedile. Nii nagu Leerssen, arutleb ka Kaljundi rahvusluse rahvusülese iseloomu üle. Kaljundi märgib, et huvi kultuuriülekannete vastu on aktualiseerunud kõigis humanitaarteadustes, mõjutades ka rahvusromantismi ja romantilise rahvusluse uurijaid.

Kolm autorit on oma uurimuste keskpunkti seadnud Balti sümbolistide märgilised teosed. **Aija Brasliņa** eesmärgiks on vaadelda Janis Rozentālsi tundud maali „Arkaadia“ (u 1913) nii Euroopa sümbolismi kui ka sajandivahetuse kohaliku kunstielu kontekstis. Teose arvukad säilinud versioonid ning praeguseks hävinud variantide kohta teadaolev info on võimaldanud Brasliņal kaardistada kunstnikku mõjutanud impulsse, mis tulenesid Rozentālsi arvukatest kontaktidest nii Peterburi, Riia, Lääne-Euroopa kui ka Saksa-maa kultuuriruumiga. **Bart Pushaw** on vaatluse alla võtnud läti autori Emilija Gruzīte

kunstnikuisiksuse. Pushaw läheneb vaid ühe teose põhjal tuntud ja meeskunstnike varju jäetud Gruzite originaalse kujutuskeelega loominguga käsitlemisele feministlikust vaatepunktist. Oma kaasajal kriitikas sageli valesti mõistetud ja maha tehtud Gruzite teostes näeb Pushaw aga kõrgetasemelist orienteerumist rahvusvahelise sümbolismi teemades, inspiratsiooni leidmist läti kirjanike loomingust, huvitumist spiritismi, okultismi ja teosofia teooriatest. **Thor J. Mednickit** on paelunud Paul Raua teoste vihjelise kahemõttelisuse strateegia, milles on vastandatud lähedasem, ruumiline reaalsus ja kaugem, metafüüsiline tunnetustasand. Raua loodud „Rakvere surnuaia“ (1895–1905) metasensoorse kogemuse esilekutsumises tajub Mednick sarnasusi taani maalikunstniku Ejnar Nielsenini loominguga.

Kogumiku lõpetab **Liis Pählapuu** ülevaade Pariisis Orsay muuseumis Balti sümbolismi näitusel ühe tähtteosena eksponeeritud Kristjan Raua suuremõõtmelise temperamaali „Ohver“ (1935) konserveerimise ja restaureerimise alastest uuringutest ning probleemidest.

Liis Pählapuu

Koostaja

Foreword

This issue of the *Proceedings of the Art Museum of Estonia* includes topics that were raised at the international conference “Symbolist Art and the Baltic Sea Region 1880–1930”, held at the Kumu Art Museum from 31 January to 2 February 2019. The anthology includes papers based on the presentations of seven conference speakers.

The conference and anthology were inspired by the exhibition *Âmes sauvages. Le symbolisme dans les pays baltes* (*Wild Souls. Symbolism in the Art of the Baltic States*), which included the most important Latvian, Lithuanian and Estonian artists from the late 19th and early 20th centuries and was organised at the Musée d’Orsay in Paris in the spring and summer of 2018. Later, a similar exhibition was mounted at the Kumu Art Museum, as well as this year at the Lithuanian Art Museum and the Latvian National Museum of Art. The exhibition at the prestigious Parisian museum, organised in collaboration with the French curator Rodolphe Rapetti, introduced the classics of Baltic art to an international audience and focused international attention on them for the first time. Introducing the works of Baltic artists to a wider Western European audience was an important step in consolidating their affiliation with the mainstream of European Symbolism. At the same time, the exhibition clearly highlighted the individual characteristics of the Baltic artists based on their origins and environment.

Exhibitions of Symbolist art, a movement that originated in France, have become more international in nature, but the works of Estonian, Latvian and Lithuanian artists have been striking exceptions, and until recently they have been excluded from the narrative of revived Symbolism.

The conference organised by the Art Museum of Estonia and the Estonian Society of Art Historians and Curators at the Kumu Art Museum was the next step in filling this gap. In an effort to dismantle enduring national borders in art history, the conference aimed to bring Baltic Symbolism to the attention of international scholars and to encourage the emergence of a network of transnational, but regionally distinctive, researchers, art historians and curators of Symbolist art.

The timeline of the works by the Baltic artists often deviated from the course of Western European Symbolism and occurred later than the mainstream of the movement.

In his article, **Joep Leerssen** invites the reader to look at the continuity of the currents and phenomena, as well as their complicated intertwining and problems related to their temporal framework. Leerssen points out that visual art played an increasingly important role in the development of statehood in the Baltics towards the end of the 19th century. As a researcher, Leerssen is interested in the interconnections, parallels and intertwining of various art forms, countries, cultures and politics, which, according to him, formed a part of the “cultivation of culture” during the century of National Romanticism. Writing about Symbolism in the Baltic countries, Leerssen undertakes to revisit the concept and relevance of National Romanticism. Faced with the continuity of phenomena, one might ask: had Romanticism already ended when Baltic Symbolism emerged? Leerssen maps deeper and increasingly emerging patterns in the long history of Romanticism, which encompassed the 19th century, one of the most characteristic of which, in his eyes, was the shift from academic historicism and documented history to legends and an idealised past.

Marja Lahelma's article calls upon the reader to adopt a critical attitude towards the emotional biases that appear in the definitions of the periods in established art history. Lahelma focuses on the central concept of the “Golden Age of Finnish Art” and its relationship to a nostalgic longing in the approach to Finnish art in the late 19th and early 20th centuries. The researcher acknowledges that the mythologised understanding that hitherto set the tone in art history writing has hampered the perception of the diversity of meanings in works of art. As an example, she cites the omission of the connections between works of art and the background of the esoteric movement, which is characteristic of Finnish national romantic historiography. Lahelma sees nationalism as one of the most powerful ideological pillars supporting social unity and a unified vision of progress. Lahelma admits that, despite the new trend linking Finland more closely to international phenomena and Europe's colonial history in the field of art, holding on to the mythical constructions that feed the illusion of social unity still remains problematic.

In her article, **Kristiāna Ābele** analyses the role of Nordic-themed images and Scandinavian modern art from the late 19th and early 20th centuries. By linking the works of Latvian artists to a northern European context, the author invokes a new perspective important from the viewpoint of self-image and development, which differs from the traditional centre-periphery pattern associated with the centres of influence of the Russian and German Empires.

Linda Kaljundi's article explores the intertwining of art and science in Estonia in the early 20th century and examines its impact on the sciences, cultural memory and identity of the young Estonian nation. Just like Leerssen, Kaljundi also discusses the transnational nature of nationalism. Kaljundi notes that an interest in cultural transmissions has become relevant in the humanities, thereby also impacting the researchers of National Romanticism and Romantic Nationalism.

Three authors have centred their research on iconic works by Baltic Symbolists. **Aija Brasliņa's** goal is to look at Janis Rozentāls' famous painting *Arcadia* (ca. 1913) in the context of both European Symbolism and local art life at the turn of the century.

The numerous surviving versions of this work and the information currently available about the destroyed versions have enabled Brasliņa to chart the impulses that influenced Rozentals, influences that were based on his numerous contacts with the St. Petersburg, Riga, Western European and German cultural spaces. **Bart Pushaw** focuses on the artistic personality of the Latvian painter Emīlija Gruzīte. Pushaw approaches the original imagery of Gruzīte's works, known only on the basis of one work and overshadowed by the male artists of the era, from a feminist point of view. In Gruzīte's works, which were often misunderstood and belittled by contemporary critics, Pushaw sees a high degree of orientation in the themes related to international Symbolism, as well as inspiration from the work of Latvian writers, and an interest in the theories of spiritualism, occultism and theosophy. **Thor J. Mednick** is fascinated by the strategy of suggestive ambiguity in Paul Raud's works, the more intimate spatial reality of which is contrasted with a distant, metaphysical level of cognition. Mednick perceives an affinity between the evocation of a meta-sensory experience in Raud's *Rakvere Cemetery* (1895–1905) and the works of the Danish painter Ejnar Nielsen.

The anthology concludes with **Liis Pählapuu's** survey of the research, conservation and restoration issues related to Kristjan Raud's large tempera painting *Sacrifice* (1935), which was exhibited as one of the masterpieces in the exhibition of Baltic symbolist art at the Musée d'Orsay in Paris.

Liis Pählapuu
Editor

Autorid Authors

Kristiāna Ābele, PhD, on kunstiteadlane, Riias tegutseva Lāti Kunstiakadeemia kunstiteaduse instituudi vanemteadur ja kunstiajaloo osakonna lektor. Avaldanud kunstnike Pēteris Krastiņš (2006) ja Johann Walteri (Walter-Kurau) (2009; lühiversioon 2014) monograafiad, kirjutanud aastate 1840–1890 ja 1890–1915 kunstielust kogumikus „Lāti kunstiajalugu“ (koost Eduards Kļaviņš, kd 4, 2014; kd 3, 2. osa, 2019) ning koostanud artikleid, konverentsitekandeid, avalikke loenguid, esseesid ja näituseprojekte Baltimaade kunstist 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses. „Lāti kunstiajalooliste uurimuste“ sarja 2003. ja 2012. aasta väljaannete toimetaja ning Kunstiteaduslike Uurimuste erinumbri „Representing Art History in the Baltic Countries: Experiences and Prospects“ (2018, kd 27, nr 1–3) toimetaja. Hetkel tegeleb Voldemārs Zeltiņš ja Vilhelms Purvītise monograafiate koostamisega seotud uurimistööga.

Kristiāna Ābele, PhD, is an art historian, Senior Researcher at the Institute of Art History of the Art Academy of Latvia in Riga and a lecturer at the Department of Art History at the same institution. She is the author of monographs on the artists Pēteris Krastiņš (2006) and Johann Walter (Walter-Kurau) (2009; concise version, 2014), aspects of the artistic life of 1840–1890 and 1890–1915 in the *Art History of Latvia* (ed. by Eduards Kļaviņš, Vol. IV, 2014; and Vol. III, Book 2, 2019), as well as articles, conference papers, public lectures, essays and exhibition projects on Baltic art in the late 19th and early 20th centuries. She is the editor of the 2003 and 2012 volumes in the series *Materials for Latvian Art History* and the special issue *Representing Art History in the Baltic Countries: Experiences and Prospects* of the *Studies on Art and Architecture* (2018, vol. 27, no. 1–3). She is currently working on monographic studies of Voldemārs Zeltiņš and Vilhelms Purvītis.

Aija Brasliņa, PhD, on kunstiteadlane, alates 2002. aastast Lāti Rahvusliku Kunstimuuseumi 18. sajandi kuni 20. sajandi esimese poole kogude ja teadusosakonna juhataja ning endine Lāti Kunstiakadeemia kunstiteaduse osakonna Lāti kunsti ajaloo lektor (1997–2007). On Lāti Rahvuslikus Kunstimuuseumis kureerinud arvukalt näitusi, millest suur osa on olnud pühendatud sajandivahetuse kunstile, näiteks „Johann Walter 1869–1932“ (2009, koos Kristiāna Ābelega), „Janis Rozentāls (1866–1916). Kunst ja tehnika“ (2016) ning muuseumi püsiväljapanekud (2005 ja 2016). Janis Rozentālsi monograafia (2017, koos Laima Slavaga) toimetaja.

Uurimistegevuses ja publikatsioonides on keskendunud läti kunstnikele ja kunstielule eelkõige klassikalise modernismi ja traditsionalismi perioodil.

Aija Brasliņa, PhD, is an art historian, Head of the Collections and Research (18th Century to the First Half of the 20th Century) Department at the Latvian National Museum of Art in Riga (since 2002) and a former lecturer in Latvian art history at the Art History Department of the Latvian Academy of Art (1997–2007). She has curated a number of exhibitions at the Latvian National Museum of Art, several of which have been devoted to art at the turn of the century: *Johann Walter 1869–1932* (2009, together with Kristiāna Ābele), *Janis Rozentāls (1866–1916): Art and Technique* (2016), and permanent displays (2005 and 2016). She has co-edited (together with Laima Slava) the latest voluminous monographic publication on Janis Rozentāls (2017). Her research and publications have focused on art and artistic life in Latvia, particularly on Classical Modernism and Traditionalism.

Linda Kaljundi, PhD, on kultuuriajaloo professor Eesti Kunstiakadeemias ja vanemteadur Tallinna Ülikoolis. Ta on spetsialiseerunud Baltimaade ajaloo ning kultuurimälu uurimisele. Kaljundi on koostanud artiklikogumikke keskaegse ja varauusaegse historiograafia ning ajaloolise romaani kohta. Visuaalkultuuri uuringute vallas on ta koostanud Friedrich Ludwig von Maydelli Baltimaade ajaloo piltide kommenteeritud väljaande (2013, koos Tiina-Mall Kreemiga) ning avaldanud artikleid 19. ja 20. sajandi ajaloopiltidest. Ta kureeris näitust „Ajalugu pildis – pilt ajaloos. Rahvuslik ja rahvusülene minevik eesti kunstis“ (Kumu kunstimuuseum, 2018, koos Tiina-Mall Kreemiga), millega kaasnes monograafia Eesti ajaloopiltidest varauusajast tänapäevani. 2019–2020 oli Kaljundi Kumu kunstimuuseumi külaliskuraator.

Linda Kaljundi, PhD, is a Professor of Cultural History at the Estonian Academy of Arts and a senior research fellow at Tallinn University. She specialises in Baltic history, as well as cultural memory studies. Kaljundi has edited collections of articles on medieval and early modern historiography, as well as on historical fiction. In the field of visual culture studies, she has co-edited (with Tiina-Mall Kreem) a volume (with commentary) of Friedrich Ludwig von Maydell's images of Baltic history (2013), and has published articles on 19th- and 20th-century images of history. She curated the exhibition *History in Image – Image in History: The National and Transnational Past in Estonian Art* (Kumu Art Museum, 2018, with Tiina-Mall Kreem.), which was accompanied by a monograph on the Estonian images of history, from the early modern period to the present day. In 2019–2020 Kaljundi was the visiting curator of the Kumu Art Museum.

Marja Lahelma, PhD, on Põhjamaade sajandivahetuse kunstile spetsialiseerunud kunsti-ajaloolane. Peamised huvivaldkonnad: kunsti, teaduse ja esoteerika kokkupuutepunktid, oma mina ja subjektiivsuse teemad ning müütide ja lugude ideoloogilised mõõtmed. Pärast 2014. aasta doktorikraadi omandamist on ta töötanud Helsingi Ülikoolis järeldoktoriõppes teadurina ja külalisteadurina Edinburghi Ülikoolis, sealhulgas olnud kuus kuud teadusstipendiaadina IASH-s. Viimased publikatsioonid: Hugo Simbergi (2017) ja Akseli Gallen-Kallela (2018) elulood, mis avaldati Soome Rahvusgalerii sarjas „Artists of the Ateneum“.

Marja Lahelma, PhD, is an art historian specialising in Nordic *fin-de-siècle* art. Her main areas of interest are the intersections of art, science and esotericism, questions of the self and subjectivity, and ideological dimensions of myths and stories. Since receiving her PhD in 2014, she has worked as a post-doctoral researcher at the University of Helsinki and as a visiting researcher at the University of Edinburgh, including a six-month period as a visiting research fellow at IASH. Among her recent publications are biographies of Hugo Simberg (2017) and Akseli Gallen-Kallela (2018), published in the series *Artists of the Ateneum* by the Finnish National Gallery.

Joep Leerssen, PhD, on Amsterdami Ülikooli Euroopa kaasaegse kirjanduse professor. Karjääri algusaastail uuris iiri identiteedi ajalugu ja rahvuslust iiri kultuuris („Mere Irish & Fior-Ghael“, 2. trükk, 1996; „Remembrance and Imagination“, 1996); hiljem on keskendunud Euroopa rahvuslike liikumiste võrdlevale kultuuriajaloole („National Thought in Europe“, 3. trükk, 2018), millest sündis teos „Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe“ (2018, veebis: ernie.uva.nl). Publikatsioonid: „Commemorating Writers in Nineteenth-century Europe“ (2015, toim koos Ann Rigneyga) ja „The Rhine: National tensions, Romantic visions“ (2018, toim koos Manfred Belleriga).

Joep Leerssen, PhD, is Professor of Modern European Literature at the University of Amsterdam. His early work was on the history of Irish identity and Irish cultural nationalism (*Mere Irish & Fior-Ghael*, 2nd ed. 1996; *Remembrance and Imagination*, 1996); lately, he has focused on the comparative cultural history of national movements in Europe (*National Thought in Europe*, 3rd ed. 2018), culminating in the *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe* (2018, and online at ernie.uva.nl). Among his other publications are *Commemorating Writers in Nineteenth-century Europe* (2015, ed. with Ann Rigney) and *The Rhine: National tensions, Romantic visions* (2018, ed. with Manfred Beller).

Thor J. Mednick, PhD, on Toledo Ülikooli kunstiajaloo teadur. Ajaloolasena on ta spetsialiseerunud 19. sajandi Euroopa, eelkõige Taani ja Skandinaavia maade kunstile. Ta on teose „The Symbolist Roots of Modern Art“ (Ashgate Press, 2015) kaastoimetaja, avaldanud artikleid mitmest sajandivahetusel tegutsenud kunstnikust. 2019. aastal kureeris Taani rändnäituse „Maalähedane“ 19. sajandi taani maastikumaalist, kirjutas artikli näituse kataloogi jaoks ja oli ühtlasi kataloogi kaastoimetaja. Doktorikraadi omandas Indiana Ülikoolist.

Thor J. Mednick, PhD, is an Associate Professor of Art History at the University of Toledo. As an historian he specialises in 19th-century European art, with a focus on Denmark and Scandinavia. He was a co-editor of *The Symbolist Roots of Modern Art*, published by Ashgate Press in 2015, and has published articles on various artists of the *fin-de-siècle* period. He recently curated *Down to Earth*, an exhibition of 19th-century Danish landscape paintings, which toured Denmark in 2019, and he contributed to and co-edited the catalogue. He received his PhD from Indiana University.

Bart Pushaw, PhD, omandas doktorikraadi Marylandi Ülikooli kunstiajaloo ja arheoloogia osakonnas, kus kaitses doktoritöö teemal „The Global Invention of “Art”: Race and Visual Sovereignty in the Colonial Baltic World, 1870–1920“. Teadustöös on ta uurinud rassi, soo ja kolonialismi kokkupuutepunkte üleilmse modernismis, eelkõige aga Balti- ja Põhjamaades. Pushaw kureeris Kumu kunstimuseumis 2016.–2017. aastal näitust „Värvide dirigendid. Muusika ja modernsus Eesti kunstis“. Ta on avaldanud kirjutisi saamide kujutamises Põhjamaade rahvuslikus romantismis, jaapani modernismist ning ökokriitika ja kriitilise rassiteooria kokkupuutepunktidest. Värskeimas projektis keskendub ta arktilise regiooni inuiti ja saami graafikutele „lõputul“ 19. sajandil.

Bart Pushaw, PhD, graduated from the Department of Art History and Archaeology at the University of Maryland, with the dissertation *The Global Invention of “Art”: Race and Visual Sovereignty in the Colonial Baltic World, 1870 –1920*. His research explores the intersections of race, gender and colonialism in global modernisms, especially in the Baltic and Nordic countries. He curated the exhibition *Conductors of Colour: Music and Modernity in Estonian Art* at the Kumu Art Museum in 2016–2017, and has published on such topics as Sámi representation in Nordic National Romanticism, Japanese modernism, and the intersections of ecocriticism and critical race theory. His newest project focuses on Inuit and Sámi printmakers in the global Arctic in the “eternal” 19th century.

Liis Pählapuu lõpetas 2005. aastal Tartu Ülikooli kunstiajaloo osakonna. Alates 2012. aastast on töötanud kuraatorina Eesti Kunstimuseumis. On kureerinud või koordineerinud järgmisi Kumu kunstimuseumi näitusi ning koostanud kaasnenuid trükised: „Geomeetiline inimene. Eesti Kunstnikkude Rühm ja 1920.–1930. aastate kunstiuuendus“ (2012/2013), „Aegade järelelu I“ (2013), „Elektromagnetiline. Põhjamaade moodne kunst 1918–1931“ (2014), „Nikolai Triik. Modernismiaja klassikud“ (2014), „Hilma af Klint. Abstraktse kunsti pioneer“ (2015), „Ants Laikmaa. Vigala ja Capri“ (2015/2016), „*Force majeure*. Eesti kunsti hävimis- ja kadumislood“ (2016), „Marcel Lefrancq ja Belgia sürrealistlik foto“ (2016), „Värvide dirigendid. Muusika ja modernsus Eesti kunstis“ (2016/2017), „Paul Delvaux. Unest ärkaja“ (2016/2017), ning „Saksamaa metsikud. Die Brücke ja Der Blaue Reiteri ekspressionistid“ (2017/2018). Kumu kunstimuseumi näituse „Vabad hinged. Sümbolism Baltimaade kunstis“ (2018/2019) kuraator.

Liis Pählapuu graduated from the Department of Art History at the University of Tartu in 2005. Since 2012 she has been a curator at the Art Museum of Estonia. She was the curator or coordinator and editor of the publications for the following exhibitions at the Kumu Art Museum: *Geometrical Man. The Group of Estonian Artists and Art Innovation in the 1920s and 1930s* (2012/2013), *Afterlives of Gardens I* (2013), *Electromagnetic. Modern Art in Northern Europe 1918–1931* (2014), *Nikolai Triik. Classics of the Modernist Era* (2014), *Hilma af Klint. A Pioneer of Abstraction* (2015), *Ants Laikmaa. Vigala and Capri* (2015/2016), *Force majeure. The Destroyed and the Disappeared in Estonian Art* (2016), *Marcel Lefrancq and Belgian Surrealist Photography* (2016), *Conductors of Colour. Music and Modernity in Estonian Art* (2016/2017), *Paul Delvaux*.

A Waking Dreamer (2016/2017), and *The Savages of Germany. Die Brücke and Der Blaue Reiter Expressionists* (2017/2018). She was the curator of the exhibition *Wild Souls. Symbolism in the Art of the Baltic States* (2018/2019) in the Kumu Art Museum.

Varem ilmunud
Previously Published

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 1. Meistriteoste lummus. Koopia 19. sajandil. Koostaja Tiina-Mall Kreem. Kadrioru kunstimuuseum. Kevadkonverents 2006. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2007 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseums 1. Im Bann der Meisterwerke. Die Kopie im 19. Jahrhundert.** Herausgeberin Tiina-Mall Kreem. Kunstmuseum Kadriorg. Frühjahrstagung 2006. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2007

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 2. Vene valitsejate portreed. Koostaja Aleksandra Murre. Kadrioru kunstimuuseum. Kevadkonverents 2007. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2008 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 2. Portraits of Russian Tsars.** Editor Aleksandra Murre. Kadriorg Art Museum. Spring Conference 2007. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2008

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 3. Ühest sajandist teise. Kristjan ja Paul Raud. Koostaja Mai Levin. Kumu kunstimuuseum. Sügiskonverents 2006. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2008 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 3. From One Century to the Next. Kristjan and Paul Raud.** Editor Mai Levin. Kumu Art Museum. Autumn Conference 2006. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2008.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 4. Erinevad modernismid, erinevad avangardid. Keska ja Ida-Euroopa kunstiprobleemid pärast Teist maailmasõda. Toimetaja Sirje Helme. Kumu kunstimuuseum. Sügiskonverents 2007. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2009 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 4. Different Modernisms, Different Avant-Gardes. Problems in Central and Eastern European Art after World War II.** Editor Sirje Helme. Kumu Art Museum. Autumn Conference 2007. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2009

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 5. Šveitsi maastikud Balti valgustusaja kunstis. Koostaja Kadi Polli. Kadrioru kunstimuuseum. Kevadkonverents 2008. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2009 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseums 5. Schweizer Landschaften in der baltischen Kunst.** Herausgeberin Kadi Polli. Kunstmuseum Kadriorg. Frühjahrstagung 2008. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2009

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 1 [6]. Balti biidermeier. Panoraame ja lähivaatlusi. Toimetajad Anu Allikvee, Tiina-Mall Kreem. Kadrioru kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2011 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 1 [6]. Baltic Biedermeier. Panoramas and Introspections.** Editors Anu Allikvee, Tiina-Mall Kreem. Kadriorg Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2011

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 2 [7]. Tehniline kunstiajalugu – kunstiajaloo tehnikad? Koostaja Greta Koppel. Kadrioru kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2012 = **Proceedings of the Art. Museum of Estonia 2 [7]. Technical Art History – Technics of Art History?** Editor Greta Koppel. Kadrioru Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2012

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 3 [8]. Kunst ja reaalsuspoliitika. Koostaja Sirje Helme. Kumu kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2013 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 3 [8]. Art and Political Reality.** Editor Sirje Helme. Kumu Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2013

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 4 [9]. Naishunstnik ja tema aeg. Koostaja Kersti Koll. Adamson-Ericu muuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2014 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 4 [9]. A Woman Artist and Her Time.** Editor Kersti Koll. Adamson-Eric Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2014

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 5 [10]. Kunstnik ja Kleio. Ajalugu kunstis 19. sajandil. Koostaja Tiina-Mall Kreem. Kadrioru kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2015 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 5 [10]. The Artist and Clio. History and Art in the 19th Century.** Editor Tiina-Mall Kreem. Kadrioru Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2015 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseum 5 [10]. Der Künstler und Klio. Geschichte und Kunst im 19. Jahrhundert.** Herausgeberin Tiina-Mall Kreem. Kunstmuseum Kadrioru. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2015

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 6 [11]. Jagatud praktikad. Kunstiliikide põimumised sotsialistliku Ida-Euroopa kultuuris. Koostaja Anu Allas. Kumu kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2016 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 6 [11]. Shared Practices: the Intertwinement of the Arts in the Culture of Socialist Eastern Europe.** Editor Anu Allas. Kumu Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2016

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 7 [12]. Natuuri rikkus. Loodusläheduse idee ja Düsseldorfis maalikoolkond. Koostaja Tiina Abel. Kumu kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2017 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseum 7 [12]. Der Reichtum der Natur. Die Idee der Naturnähe und die Düsseldorfer Malerschule.** Herausgeberin Tiina Abel. Kunstmuseum Kumu. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2017

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 8 [13]. Uurimusi Eesti Kunstimuuseumi kogudest. Koostajad Kersti Kuldna-Türkson, Ulrika Jõemägi. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2018 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 8 [13]. Papers on the Collections of the Art Museum of Estonia.** Editors Kersti Kuldna-Türkson and Ulrika Jõemägi. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2018

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 9 [14]. Kaotatud ja leitud ruumid: ümberpaiknemised 1990. aastate Ida-Euroopa kunstis ja ühiskonnas. Koostaja Anu Allas. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2019 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 9 [14]. Lost and Found Spaces: Displacements in Eastern European Art and Society in the 1990s.** Editor Anu Allas. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2019